

Södertörns högskola
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Maria Södling
08-563 085 78
Maria.Sodling@hsv.se
BESLUT

2010-06-29
Reg.nr 641-1427-10

Beslut om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå inom området historiska studier

Högskoleverket beslutar att ge Södertörns högskola tillstånd att utfärda licentiatexamen och doktorexamen inom området historiska studier.

Ansökan och ärendets hantering

Södertörns högskola har ansökt hos Högskoleverket om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå inom området historiska studier. För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: professor Åsa Bergenheim, Umeå universitet, professor Sven-Eric Liedman, Göteborgs universitet, professor Mika Lavento, Helsingfors universitet, professor Birgitta Skarin Frykman, Göteborgs universitet och professor Michael F. Scholz, Högskolan på Gotland. Professor Christina Ullenius har fungerat som moderator. Underlag för bedömningen har varit högskolans ansökan samt intervjuer med representanter för högskolan vid en hearing vid Södertörns högskola den 10 maj 2010. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de bedömningsgrunder som Högskoleverket har utarbetat. De sakkunnigas bedömning är att högskolan ska beviljas tillstånd att ge examina på forskarnivå inom området historiska studier. Högskoleverket instämmer i bedömargruppens bedömning.

Med hänvisning till 6 kap. 5 b § högskoleförordningen (1993:100) lämnar Högskoleverket även tillstånd att utfärda masterexamen inom samma område.

Beslut

Högskoleverket beslutar att ge Södertörns högskola tillstånd att utfärda licentiatexamen och doktorexamen inom området historiska studier.

Högskoleverket beslutar också att ge Södertörns högskola tillstånd att utfärda masterexamen inom samma område.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Anders Flodström efter föredragning av utredaren Maria Södling i närvaro av huvudsekreteraren Lena Adamson, pressekreteraren Kristin Lindqvist och avdelningschefen Magnus Hjort. I ärendets beredning har även utredaren Mehdi Sedigh Zadeh deltagit.

Anders Flodström

Maria Södling

Kopia till:
Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Utlåtande för ansökan om tillstånd att examinera på forskarnivå inom området historiska studier, Södertörns högskola.

Område: historiska studier

Ingående forskarutbildningsämnen där utbildning initialt kommer att anordnas: historia och etnologi

Område för examenstillstånd

Området historiska studier består av empiriska vetenskaper – historia, etnologi, idéhistoria och arkeologi – med fokus på långa tidsperspektiv och betoning av kulturella och samhällsliga processers tidsbundenhet liksom av relationen mellan kontinuitet och förändring. Fyra profiler binder samman området ytterligare, nämligen Östersjö- och Östeuropaforskning, samtidshistoria, genusperspektiv samt forskning kring kulturarv och kulturella processer. Dessa profiler är väl förankrade i högskolans övergripande profilering, och svarar också mot utbildningar på grundnivå och avancerad nivå som erbjuds vid lärosätet. Området är väl sammanhållet, med ett omfattande och välutvecklat samarbete över ämnesgränserna som gör att synergieffekter uppnås. Områdets avgränsning är funktionell. Det akademiska klimatet är av allt att döma mycket kreativt, och den vetenskapliga kvaliteten är god. Området har stor utvecklingspotential och det finns goda möjligheter att på sikt knyta till sig ytterligare ämnen, främst religionsvetenskap, för att stärka och fördjupa området.

Inom området finns ett tillfredsställande internationellt kontaktnät. Inte minst genom Östersjö- och Östeuropaforskningen berikas miljön av forskare och forskarstuderande från delar av Europa som annars är föga representerade i den svenska högskolevärlden. Södertörns högskola har tagit emot doktorander också från andra Östersjöländer, vilket kan visa sig vara en givande investering då man bygger vidare forskningsnätverket mellan grannländerna.

Man lägger stor vikt vid samverkan med det omgivande samhället i olika former, till exempel genom medverkan i statliga utredningar, samarbete med det privata näringslivet, skolutveckling och populärvetenskapliga engagemang.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att högskolans argumentation för området för examenstillstånd är tillfredsställande.

Högskolans kvalitetsarbete

Om examenstillstånd beviljas kommer en fakultetsnämnd att inrättas omedelbart, med övergripande ansvar för forskarutbildningens organisation, genomförande och kvalitet. Kvalitetssäkring sker dels genom löpande rapportering av exempelvis de individuella studieplanerna, dels inom ramen för ett treårigt uppföljningsprogram som årligen fastställer vilka delar som ska bli föremål för särskild granskning.

Den allmänna studieplanen är rimlig till såväl innehåll som omfattning. Den individuella studieplanen uppfyller högskoleförordningens krav och är sålunda acceptabel. Dock finner vi den relativt tunn och rekommenderar därför att den utvecklas. Uppföljning och utvärdering

av uppnådda resultat och genomfört arbete bör vara mer detaljerad och tydligare relateras till såväl tidigare planering som framtida tidplan. Studieplanen bör även innehålla utvärdering av kvalitativa aspekter rörande doktorandens arbetssituation, exempelvis hur handledningen och handledarrelationen fungerar.

Detaljerna för hur fakultetsnämndens arbete kommer att organiseras och bedrivs är ännu inte fastställda. Fakultetsnämndens delegation, organisation och ansvarsfördelning är av yttersta vikt för kvalitetssäkring av forskarutbildningen och måste därför fastställas så snart examenstillstånd erhållits. Högskoleledningens uppföljning kommer att ske i olika samarbets- och samrådsorgan, till exempel i kvalitetsrådet. Viss oklarhet råder emellertid när det gäller på vilket sätt högskoleledningen konkret och formellt kommer att följa upp hur fakultetsnämnden uppfyller sitt forskarutbildningsansvar. Detta behöver tydliggöras.

Högskolan har utarbetat ett förslag till riktlinjer för att få fakultetsnämndens tillstånd att anordna utbildning på forskarnivå inom ett ämne. Mer oklart är vad som gäller för avveckling av forskarutbildningar; i ansökan anges något svepande att fakultetsnämnden beslutar om avveckling i de fall då utbildningen inte förmår leva upp till de nationella och lokala krav som gäller. Detta måste förtydligas.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att högskolans kvalitetsarbete är tillfredsställande.

Forskarutbildningsmiljö

För att vara huvudhandledare vid Södertörns högskola krävs minst docentkompetens, dock sägs inget om kompetenskrav för biträdande handledarskap. Inom området finns i nuläget 26 möjliga handledare, varav 11 professorer och 15 docenter. Därutöver har nyligen en professor (idéhistoria) tillsatts men ännu inte tillträtt, och ytterligare en professur (historia) är under tillsättning. Antalet handledare inom området är därmed tillfredsställande. Med något enstaka undantag är samtliga handledare aktiva forskare; omfattningen av forskningstiden varierar mellan 25 procent och 75 procent av en heltid. Forskningen är externfinansierad, vilket innebär att man är helt beroende av dels Östersjöstiftelsen, dels andra finansiärer. Högskolan kan inte garantera någon miniminivå för forskningstid, vilket givetvis hade varit önskvärt för att säkerställa handledarnas forskningskompetens till gagn för forskarutbildningen. Hittills har dock forskarna varit framgångsrika när det gäller att få externa medel. Den forskning som bedrivs håller generellt god kvalitet och är relevant för området. Doktoranderna har tillgång till forskarnas arbete och vetenskapliga kontakter. Samtliga handledare undervisar också på grundnivå och/eller avancerad nivå, vilket ger en naturlig koppling såväl mellan utbildningens olika nivåer, som mellan utbildning och forskning.

Inom området finns i nuläget 32 doktorander, varav 18 kvinnor och 14 män. Doktoranderna är formellt antagna vid andra lärosäten, men deras anställning, utbildning, handledning och dagliga verksamhet är förlagd till Södertörns högskola. Ytterligare två doktorander finns i miljön, men de är antagna till forskarutbildning vid Helsingfors universitet där de också är anställda. MARIS är ett nyinrättat forskningsinstitut som kommer

att vara ett nätverk mellan doktorander med syftet att forska Östersjön. Tillsviare har inga konkreta resultat uppnått, men man har planerat samarbete och visst samarbete är redan i gång, till exempel med doktorander vid Helsingfors universitet.

Den akademiska miljön erbjuder såväl vetenskaplig bredd och vetenskapligt djup som ett gott studie- och arbetssocialt klimat. Årligen genomförs en doktorandenkät, för att få en bild av doktorandernas syn på såväl utbildning som miljö och fånga upp eventuella problem. Vid gemensamma doktoranddagar behandlas doktorand- och forskarutbildningsfrågor, rörande exempelvis utbildning, handledning, disputation och konferensdeltagande.

Inom området finns en omfattande seminarieverksamhet, som inkluderar ämnesspecifika seminarier, områdesgemensamma seminarier och seminarier inom exempelvis Baltic and East European Graduate School (BEEGS), MARIS och forskarskolorna. I seminarierna deltar både seniora forskare och doktorander. Närvaron är generellt hög. Det stora seminarieutbudet upplevs av doktoranderna som en stor tillgång, men kan också vara problematiskt när krav ställs på seminariedeltagande från flera olika håll. Särskilt problematiskt blir det då doktoranderna förväntas delta i seminarier även vid det lärosäte där de formellt är antagna. För att underlätta för doktoranden bör kravet på seminariedeltagande alltid vara tydligt specificerat i den individuella studieplanen.

Doktoranderna har genomgående stor fysisk närvaro på arbetsplatsen, vilket till viss del måste bero på den omvittnat positiva stämning och goda studiesociala miljö som råder. Det förekommer också att seminarier genomförs över nätet, särskilt när det gäller doktorander inom forskarskolan i historia. Doktoranderna uppmuntras att delta i internationella konferenser och de ekonomiska förutsättningarna för resor och andra expenser är rimliga. Miljön inom området är till sin karaktär internationell, vilket är en naturlig konsekvens av profileringen mot Östersjöområdet och Östeuropa. Doktoranderna har goda möjligheter att tillbringa en del av sin forskarutbildningstid vid ett utländskt lärosäte, men det är i realiteten ett fåtal som utnyttjar denna möjlighet. Internationella kontakter är fruktbara för både studenter och projekt och det är tillrådligt att ämnena inom området förstärker sitt internationella samarbete.

Den forskarutbildning som nu planeras i historia och etnologi är rimlig till form och innehåll. Kursdelen omfattar 60 högskolepoäng och avhandlingsdelen 180 högskolepoäng. Initialt läses två gemensamma kurser om 7,5 högskolepoäng vardera, och därefter genomförs kurser parallellt eller varvat med avhandlingsarbete. Obligatoriska och valbara kurser omfattar 30 högskolepoäng vardera. Vissa kurser ges inom högskolan, medan andra genomförs i samverkan med andra lärosäten. Det finns också goda möjligheter för doktoranderna att välja såväl internationella som nationella kurser. Dock är kriterierna för urvalet av obligatoriska kurser oklara och bör tydliggöras. En viss oklarhet finns också när det gäller "läskurser", som ges inom ramen för valbara kurser. Det förekommer enligt uppgift relativt ofta att dessa kurser sätts samman av doktorand och handledare tillsammans, genom att man kommer överens om en litteraturlista som fastställs av institutionen. Detta är i sig oproblemiskt, förutsatt att en formell kursplan finns och att kursen är öppen för andra. En kurs inom högskolans ram kan aldrig uppfattas eller hanteras som en angelägenhet mellan en enskild student och en enskild lärare, och detta gäller även utbildning på forskarnivå. Detta bör därför stramas upp.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att forskarutbildningsmiljön är tillfredsställande.

Handledarresurser

Högskolans planer för att uppfylla de krav som kan ställas på god handledning är både övertygande och rimliga. I handledargruppen finns såväl nya handledare som handledare med lång erfarenhet av forskarhandledning. Sammantaget har handledarna inom området fört fram ett sextiotial doktorander till disputation. Med något undantag har samtliga handledare inom området handledarutbildning, och man deltar även fortlöpande i kompetensutveckling, exempelvis seminarier inom ramen för forskarskola. Utbildning och kompetensutveckling inom handledarområdet sker både på den egna högskolan och i samarbete med andra lärosäten, till exempel Stockholms universitet. Det finns ett fungerande handledarkollegium inom området, och flera handledare ingår dessutom i handledarkollegier inom ramen för exempelvis BEEGS och forskarskolan i historia.

Antalet möjliga huvudhandledare, alltså lärare med professors- och/eller docentkompetens, är tillfredsställande inom historia och etnologi, det vill säga de två forskarutbildningsämnen som ansökan gäller. Det finns också goda möjligheter att inom en snar framtid uppnå tillfredsställande kompetens även inom idéhistoria och arkeologi. Relativt många handledare kommer att gå i pension inom den närmaste femårsperioden. Inom området är man medveten om detta och arbetar målmedvetet med rekrytering och kompetensutveckling för att långsiktigt säkra handledarkapaciteten.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att handledarresurserna är tillfredsställande.

Ekonomi

Södertörns högskola har en stark ekonomi när det gäller forskning och forskarutbildning. De anställda har visserligen ingen forskning inom tjänsten, vilket kan medföra att de periodvis helt saknar forskningsmedel. Detta framstår dock som ett mindre problem eftersom det finns goda möjligheter att erhålla forskningsmedel. Den ekonomiska basen för dessa utgörs till största delen av Östersjöstiftelsen, vars uppgift enligt stadgarna är att stödja forskning och forskarutbildning just vid Södertörns högskola. Stiftelsens kapital uppgick 2009/2010 till 4,3 miljarder kronor, och den direkta avkastningen kan användas till detta ändamål. Det är genom Östersjöstiftelsen som en långsiktig finansiering av högskolans forskarutbildning säkerställs. Beroendet av extern finansiering är givetvis ett problem, men samtidigt inte unikt för Södertörn. Östersjöstiftelsens tydliga koppling till Södertörns högskola bidrar till att stabiliteten ändå kan sägas vara tillfredsställande. Högskolans ledning bedömer att den ekonomiska basen – genom Östersjöstiftelsen – är ytterst stabil, och vi finner ingen anledning att göra någon annan bedömning. Högskolans strategi för att trygga en långsiktig

finansiering av forskarutbildningen inom området framstår därför som övertygande och rimlig.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att ekonomin är tillfredsställande.

Infrastruktur

Infrastrukturen vid Södertörns högskola är väl utvecklad. Man har ett utmärkt bibliotek, som bland annat erbjuder god tillgång till nationella och internationella databaser av olika slag. Samtliga doktorander har arbetsplatser vid högskolan och de resurser som erbjuds i form av exempelvis datorer och IT-stöd är rimliga.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att infrastrukturen är tillfredsställande.

Sammanfattande bedömning och förslag till beslut

Bedömargruppen finner att Södertörns högskolas förutsättningar för att bedriva utbildning på forskarnivå inom området historiska studier väl uppfyller de krav som kan ställas. Områdets omfattning är rimlig och dess avgränsning ändamålsenlig, och det ingår som en naturlig del i högskolans profil.

Kvalitetsarbetet är tillräckligt för att garantera hög kvalitet i forskarutbildningen, men bör specificeras, formaliseras och utvecklas ytterligare. Den forskning som bedrivs inom området är av sådan kvalitet och omfattning att forskarutbildningen kan bedrivas på hög vetenskaplig nivå. Såväl den akademiska som den studiesociala miljön är mycket god. Doktoranderna har god tillgång till litteratur, IT-resurser, databaser och nödvändig utrustning.Handledarresurserna är av god kvalitet och tillräcklig omfattning. Ekonomin bedöms vara tillräckligt stabil för att trygga en långsiktig finansiering av forskarutbildningen.

I jämförelse med andra lärosäten är Södertörns högskola, kvantitativt sett, en relativt jämställd arbetsplats. Området historiska studier är sannolikt representativt för lärosätet. Dock finns här mycket att göra, inte minst vad gäller andelen kvinnliga professorer, vilket också påpekas av såväl högskole- och fakultetsledning som företrädare för området. Ambitionen är tydlig och man arbetar inom området medvetet för att jämställdhetsaspekten ska beaktas, inte minst när det gäller handledaruppdrag och rekrytering.

Bedömargruppen föreslår att Högskoleverket ger Södertörns högskola tillstånd att utfärda examen på forskarnivå inom området historiska studier.